

Współbieżność w środowisku Java

Wielowątkowość (obsługa wątków)

Zagadnienia

- Tworzenie wątków
- Stany wątków i ich zmiana
- Demony
- Grupy wątków
- Synchronizacja wątków
  - ↳ wzajemne wykluczanie
  - ↳ oczekiwanie na zmiennych warunkowych
  - ↳ pakiet `java.util.concurrent`

Współbieżność w środowisku Java

2

Klasa `java.lang.Thread` Interfejs `java.lang.Runnable`

- Wątek reprezentowany jest w procesie na JVM przez obiekt klasy `Thread` (w szczególności jej pochodnej).
- Programem głównym wątku jest metoda `run()` klasy wywiedzionej z `Thread` lub dowolnej klasy implementującej interfejs `Runnable`.

Współbieżność w środowisku Java

3

Tworzenie wątków

- Dziedziczenie z klasy `Thread`
  - ↳ definicja klasy pochodnej od `Thread`,
  - ↳ utworzenie obiektu zdefiniowanej klasy.
- Implementacja interfejsu `Runnable`
  - ↳ definicja klasy implementującej interfejs `Runnable`,
  - ↳ utworzenie obiektu zdefiniowanej klasy,
  - ↳ utworzenie obiektu klasy `Thread` z przekazaniem referencji do utworzonego obiektu klasy implementującej `Runnable`.

Współbieżność w środowisku Java

4

Tworzenie wątków poprzez dziedziczenie z klasy `Thread`

- Zdefiniowanie klasy `MThread` wywiedzionej z klasy `Thread` (implementacja w tej klasie metody `run()`, która zawiera program wątku)

```
class MThread extends Thread {  
    void run(){  
        ...  
    }  
}
```

- Utworzenie obiektu `th` zdefiniowanej klasy `MThread`
`MThread th;`
`th = new MThread();`

Współbieżność w środowisku Java

5

Tworzenie wątków poprzez implement. interfejsu `Runnable`

- Zdefiniowanie klasy `MClass` implementującej `Runnable` oraz implementacja w tej klasie metody `run()`, która zawiera program wątku

```
class MClass implements Runnable {  
    void run(){  
        ...  
    }  
}
```

- Utworzenie obiektu `obj` zdefiniowanej klasy `MClass`
`MClass obj = new MClass();`
- Utworzenie obiektu `th` klasy `Thread`
`Thread th = new Thread(obj);`

Współbieżność w środowisku Java

6

Definicja interfejsu **Runnable**

```
public interface Runnable {
    public abstract void run();
}
```

Współbieżność w środowisku Java

7

Implementacja metody **run()** w klasie **Thread**

```
private Runnable target;
public void run() {
    if (target != null)
        target.run();
}
```

Referencja **target** ustawiana jest w konstruktorze, jeśli zostanie przekazany parametr klasy implementującej **Runnable**.

Współbieżność w środowisku Java

8

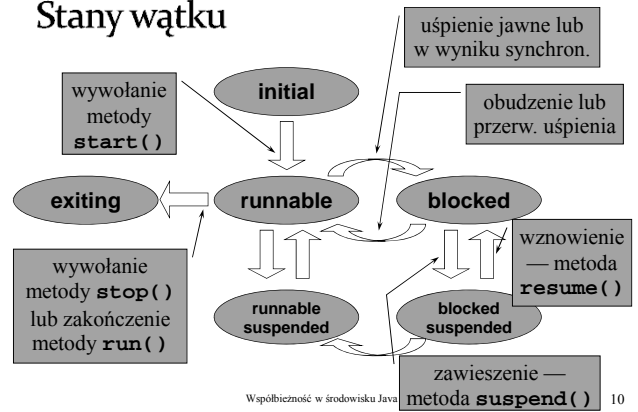
Konstruktory klasy **Thread**

- `Thread();`
- `Thread(Runnable target);`
- `Thread(String name);`
- `Thread(Runnable target, String name);`

Współbieżność w środowisku Java

9

Stany wątku

Współbieżność w środowisku Java

10

Klasa **Thread** — zmiana stanu wątków

- `void start()` — uruchomienie wątku,
- `void stop()` — zakończenie działania wątku,
- `void run()` — metoda wykonywana przez wątek (główny program wątku),
- `void suspend()` — zawieszenie wątku (wątek nie zwalnia blokad),
- `void resume()` — wznowienie wykonywania zawieszonych wątków,
- `void interrupt()` — przerwanie oczekiwania wątku w stanie zablokowania.

Współbieżność w środowisku Java

11

Klasa **Thread** — zmiana stanu wątków (metody statyczne)

- `static void sleep(long milsec [, int nanosec])` — uśpienie wątku na podany okres czasu,
- `static void yield()` — „oddanie procesora” innemu wątkowi o tym samym priorytecie.
- Zmiana stanu następuje w wątku wywołującym (wątek wywołuje te metody w celu zmiany własnego stanu)

Współbieżność w środowisku Java

12

Przerywanie wątków

- Przerwanie — wywołanie metody `interrupt()` na obiekcie wątku — przerywa oczekiwanie wątku w (np. `sleep`, `join`, `wait`) poprzez zgłoszenie wyjątku `InterruptedException`.
- Jeśli wątek nie jest w stanie `blocked`, fakt przerywania jest odnotowywany poprzez ustawienie odpowiedniej flagi (`interrupted status`).
- Metoda statyczna `Thread.interrupted()` zwraca `true` jeśli flaga jest ustawiona (dla bieżącego wątku) i ją kasuje.
- Metoda `isInterrupted()` (na obiekcie wątku) zwraca tę informację dla danego wątku, ale nie kasuje flagi.

Współbieżność w środowisku Java

13

Klasa `Thread` — nadawanie nazw wątkom

- `void setName(String name)` — przypisanie nazwy do wątku,
- `String getName()` — odczytanie przypisanej nazwy.
- Z punktu widzenia systemu nazewnictwo wątków nie ma żadnego znaczenia, jest również raczej mało istotne dla użytkownika.

Współbieżność w środowisku Java

14

Klasa `Thread` — priorytety wątków

- `void setPriority(int priority)` — ustawianie priorytetu wątku,
- `int getPriority()` — odczytanie priorytetu wątku.
- Stałe (`final`) w klasie `Thread`:
  - ↳ `Thread.MIN_PRIORITY`
  - ↳ `Thread.MAX_PRIORITY`
  - ↳ `Thread.NORM_PRIORITY`
- Większa wartość oznacza wyższy priorytet.

Współbieżność w środowisku Java

15

Klasa `Thread` — inne metody

- `void join([long milsec [, int nanosec]])` — oczekiwanie na zakończenie wątku (można podać czas oczekiwania),
- `boolean isAlive()` — sprawdzenie, czy wątek działa (zwraca `true` jeśli wątek został uruchomiony przez `start()`, ale nie zakończył jeszcze działania — wykonywanie metody `run()` nie dobiegło końca).

Współbieżność w środowisku Java

16

Klasa `Thread` — inne metody statyczne

- `static Thread currentThread()` — zwraca obiekt reprezentujący aktualnie wykonywany wątek,
- `static int enumerate(Thread threadArray[])` — zwraca obiekty reprezentujące wszystkie wątki procesu,
- `static int activeCount()` — zwraca liczbę aktywnych wątków procesu.

Współbieżność w środowisku Java

17

Demony

- Demon jest takim wątkiem, który kończy swoje działanie po zakończeniu ostatniego wątku użytkownika.
- `void setDaemon(boolean on)` — w zależności od wartości parametru `on` zmienia wątek użytkownika na wątek-demon lub odwrotnie,
- `boolean isDaemon()` — sprawdza, czy wątek jest demonem.

Współbieżność w środowisku Java

18

Grupowanie wątków

- Łączenie wątków w grupy ma na celu ułatwienie zarządzania zbiorami logicznie powiązanych ze sobą wątków (np. grupa wątków w serwerze do obsługi określonego klienta na połączeniu sieci.)
- Wątek musi zostać przypisany do grupy w momencie tworzenia i pozostaje w niej do końca swego istnienia.
- Grupy tworzą hierarchię wynikającą z zawierania się jednych grup w innych (każda nowo tworzona grupa jest częścią innej grupy).

Współbieżność w środowisku Java

19

Konstruktory klasy **Thread** z uwzględnieniem grupowania

```
Thread(ThreadGroup group, Runnable target);  
Thread(ThreadGroup group, String name);  
Thread(ThreadGroup group, Runnable target, String name);
```

Współbieżność w środowisku Java

20

Tworzenie grupy wątków

- Grupa wątków reprezentowana jest przez obiekt klasy **ThreadGroup**.
- Konstruktory klasy **ThreadGroup**:
  - ↳ **ThreadGroup(String name)** — utworzenie nowej grupy, która jest podgrupą grupy wątku bieżącego,
  - ↳ **ThreadGroup(ThreadGroup parent, String name)** — utworzenie nowej grupy, która jest podgrupą grupy wskazanej.

Współbieżność w środowisku Java

21

Operowanie na grupach wątków

- **void stop()** — zakończenie działania wszystkich wątków w grupie,
- **void suspend()** — zawieszenie wszystkich wątków w grupie,
- **void resume()** — wznowianie wykonywania zawieszonych wszystkich wątków w grupie.

Współbieżność w środowisku Java

22

Wyliczanie wątków w grupie

- **int enumerate(Thread list[])**
- **int enumerate(Thread list[], boolean recurse)**
- **int activeCount()**
- **int enumerate(ThreadGroup list[])**
- **int enumerate(ThreadGroup list[], boolean recurse)**

Współbieżność w środowisku Java

23

Usuwanie grupy wątków

- Do usuwania grupy wątków służy metoda **destroy()**.
- Metoda **destroy()** jest skuteczna, jeśli wszystkie wątki w grupie i podgrupach zostały zakończone.
- Metoda **destroy()** rekurencyjnie usuwa również wszystkie podgrupy grupy usuwanej.

Współbieżność w środowisku Java

24

Synchronizacja

Koordinacja wątków, spójność danych

Synchronizacja

- Synchronizacja procesów/wątków
  - ↳ koordynacja realizacji poszczególnych instrukcji (kroków, faz)
  - ↳ kontrola przepływu sterowania
- Synchronizacja danych
  - ↳ utrzymanie spójności danych
  - ↳ gwarancja dostępu do najświeższych wartości zmiennych/stanów obiektów (uwzględnienie wyników ostatnich modyfikacji)

Współbieżność w środowisku Java

26

Mechanizmy synchronizacji

- Poziom architektury systemu komputerowego
  - ↳ zapis/odczyt współdzielonych zmiennych (tzw. współdzielone rejestry)
  - ↳ złożone operacje realizowane niepodzielnie, np. `test&set`, `exchange`
- Poziom systemu operacyjnego
  - ↳ zarządzanie procesami/wątkami (ich stanem), integracja z mechanizmami przydziału procesora (szeregowania), np. semafony, zamki, zmienne warunkowe
- Poziom języka programowania
  - ↳ strukturalne mechanizmy synchronizacji udostępniające konstrukcje do wyrażania zależności i ograniczeń w dostępie do współdzielonych zasobów (monitory, regiony krytyczne)

Synchronizacja wątków

- Mechanizmy „niskopoziomowe”
  - ↳ Wzajemne wykluczanie blok/metoda `synchronized`
  - ↳ Oczekiwanie na spełnienie warunku `wait()`, `notify()`, `notifyAll()`
  - ↳ Blok `synchronized` oraz metody `wait()`, `notify()` i `notifyAll()` mogą być realizowane na dowolnym obiekcie (obiekcie klasy `Object`).
- Mechanizmy „wysokopoziomowe” — pakiet `java.util.concurrent` (od wersji 1.5)
  - ↳ Atomowe operacja na obiektach
  - ↳ Zamki (`Lock`) i zmienne warunkowe (`Condition`)
  - ↳ Semafony (`Semaphore`), bariery (`CyclicBarrier`) itp.
  - ↳ Współbieżnie dostępne kolekcje (`ConcurrentHashMap`, `ConcurrentLinkedQueue`, `CopyOnWriteArrayList`, `CopyOnWriteArraySet`)

Współbieżność w środowisku Java

28

Metoda/blok `synchronized`

- Blok `synchronized` na danym obiekcie zajmuje zamek związany (integralnie) z tym obiektem `synchronized (obj){`
...
`}`
- Metoda typu `synchronized` zajmuje zamek związany z obiektem, dla którego jest wywoływana, będzie zatem wykluczać wykonanie innych metod typu `synchronized` lub bloków `synchronized` na tym obiekcie.

Współbieżność w środowisku Java

29

Przykład metod `synchronized`

```
public class Konto {
    private float kwota;
    public synchronized boolean wyplata(float k) {
        if (k <= kwota) {
            kwota -= k;
            return true;
        }
        return false;
    }
    public synchronized void wplata (float k) {
        kwota += k;
    }
}
```

Współbieżność w środowisku Java

30

Wzajemne wykluczanie fragmentu kodu metody

- Jeśli tylko fragment kodu metody ma się wykluczać z innymi metodami typu **synchronized**, można to osiągnąć przez utworzenie bloku **synchronized** na referencji **this** w implementacji tej metody.

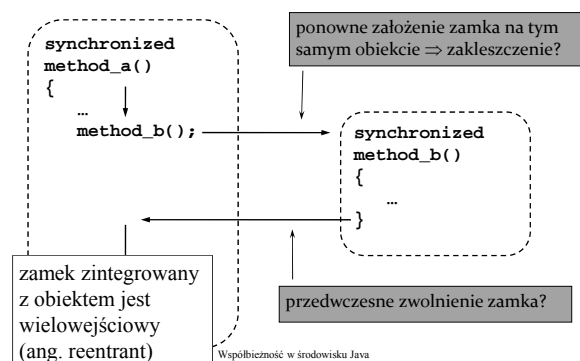
```

{
  ...
  synchronized (this) {
    ...
  }
}
    
```

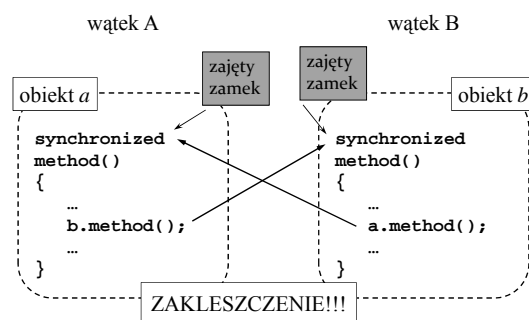
Pytanie

- Co się stanie, jeśli metoda typu **synchronized** zostanie wywołana z innej metody typu **synchronized** (czyli przez ten sam wątek)?
- Czy nastąpi zakleszczenie, a jeśli nie, to czy nie nastąpi przedwczesne zwolnienie blokady obiektu?

Przykład zagnieżdżonych blokad

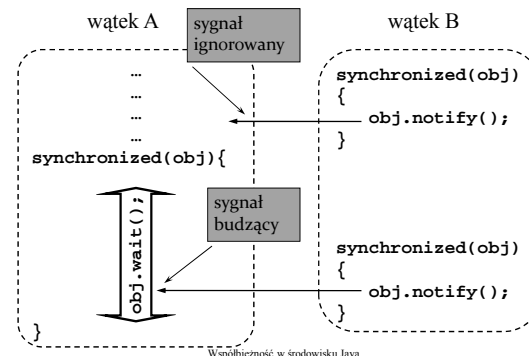
Przykład zagnieżdżonego wzajemnego wywołania metod przez różne wątki

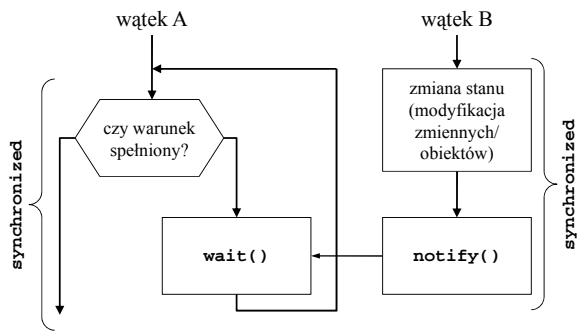
Oczekiwanie na spełnienie warunku

- **void wait([long milsec [, int nanosec]])** — czeka na spełnienie warunku (na sygnał wysyłany przez **notify()** lub **notifyAll()**),
- **void notify()** — wysyła sygnał do wątku oczekującego po wywołaniu metody **wait()** danego obiektu,
- **void notifyAll()** — wysyła sygnał do wszystkich wątków oczekujących po wywołaniu metody **wait()**,
- Metody **wait()**, **notify()** i **notifyAll()** muszą być wywoływane w bloku (metodzie) **synchronized** na tym samym obiekcie, w przeciwnym przypadku zgłaszany jest wyjątek **NotOwnerException**.

Budzenie wątków oczekujących na spełnienie warunku

Schemat synchronizacji na zmiennych warunkowych

Współbieżność w środowisku Java

37

Pytanie

- Czy przy pomocy mechanizmów synchronizacji w Java'ie da się zbudować monitor?

Współbieżność w środowisku Java

38

Atomowe operacja na obiektach

- Atomowe zmienne: **AtomicBoolean**, **AtomicInteger**, **AtomicLong**, **AtomicReference**
- Operacje (atomowe) na zmiennej atomowej: **addAndGet**, **getAndAdd**, **compareAndSet**, **decrementAndGet**, **getAndDecrement**, **incrementAndGet**, **getAndIncrement**

Współbieżność w środowisku Java

39